

το προαύλιο

*διερεύνηση δυναμικών για το σύγχρονο ελληνικό αστικό χώρο
& τη νεοελληνική κοινωνία*

Ασημίνα Κουβάρα |
επιβλέποντες: Σ.Γιαννούδης, Ν.Πατσαβός

ΧΑΝΙΑ 2012

το προαύλιο

διερεύνηση δυναμικών για το σύγχρονο ελληνικό αστικό χώρο & τη νεοελληνική κοινωνία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ερευνητική αυτή εργασία αποτελεί μια προσπάθεια ανάλυσης και κατανόησης των σημασιών που φέρουν τα προαύλια ορθόδοξων ναών του σύγχρονου ελληνικού αστικού κέντρου. Σκοπός είναι να ερμηνευθεί η πολυδιάστατη φύση του προαυλίου, όπως αποκαλύπτεται μέσα από τις δυναμικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ αυτού και του ναού, του χώρου της πόλης, της νεοελληνικής κοινωνίας και της κοινωνίας της πόλης.

Γενικά, το προαύλιο αποτελεί τον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ της θρησκευτικής/ιερής και της κοσμικής σφαίρας (ειδικά σήμερα, αυτό είναι περισσότερο εμφανές λόγω της έντονης διαφοροποίησης των παραπάνω). Είναι ένας χώρος που μοιράζεται, αναφέρεται και ανήκει ταυτόχρονα στο ναό και την πόλη, στο ποίμνιο και τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες. Τα θεωρητικά του όρια δεν είναι ξεκάθαρα, η φυσική του παρουσία στην πόλη μπορεί να δεχθεί ποικίλες αναγνώσεις κι ερμηνείες, ενώ η εκ νέου νοηματοδότησή του δύναται να τον μετατρέψει σε έναν τόπο με ιδιαίτερη σημασία για τον ελληνικό δημόσιο αστικό χώρο και τη νεοελληνική κοινωνία.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφεται η αρχική παρατήρηση, μέσω της οποίας ορίζεται το αντικείμενο της περαιτέρω ανάλυσης (το προαύλιο ορθόδοξων ναών σε αστικό περιβάλλον) και γίνεται η πρώτη ανάγνωση του χώρου του προαυλίου. Στη συνέχεια παρατίθενται, περιγράφονται και αναλύονται υπαρκτά παραδείγματα τέτοιων χώρων, από τα οποία αντλούνται στοιχεία που θα λειτουργήσουν ύστερα, ως αφορμές μεγαλύτερης εμβάθυνσης. Ακολουθεί μια αναγνωριστική διερεύνηση του χωρικού πλαισίου της εργασίας, -η πόλη της Αθήνας, ως το πιο χαρακτηριστικό αστικό κέντρο και η συνοικία της Κυψέλης, στην οποία εντοπίζονται τα παραδείγματα-, που θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε, ως ένα βαθμό, ποιοι στάθηκαν οι λόγοι για τους οποίους χώροι όπως τα προαύλια, υπάρχουν ως έχουν. Στο δεύτερο κεφάλαιο, ερευνάται η πορεία διαμόρφωσης του κατοίκου του σύγχρονου ελληνικού αστικού χώρου και της σχέσης που αναπτύσσει με την ορθόδοξη θρησκεία στον ιστορικό χρόνο. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση της νεοελληνικής κατάστασης και στην αντίληψη της ιδιαιτερότητας που εμφανίζει η νεοελληνική κοινωνία σε σχέση με τη δυτική, με την οποία ταυτίζεται σε πολλά επίπεδα. Τα παραπάνω αποσκοπούν, στο να δημιουργηθεί μια συνολική εικόνα για το κοινωνικό πλαίσιο της εργασίας, αλλά και να εμπλουτιστεί η έρευνα με νέες μεταβλητές. Τέλος, το τρίτο κεφάλαιο, αποτελεί, κυρίως, μια προσπάθεια ερμηνείας του προαυλίου με βάση δύο άξονες, το νοηματικό και το χωρικό, οι οποίες, ενδεχομένως, αναφέρονται στη θρησκευτική και την κοσμική υπόστασή του. Προσεγγίζονται ξεχωριστά οι δύο διαστάσεις του, αλλά ενδυναμώνονται εξίσου. Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι ο διττός χαρακτήρας του προαυλίου οφείλεται στην παρουσία, σε ίσες αναλογίες, διαφορετικών ή αντιτιθέμενων δυνάμεων και να αναρωτηθούμε με ποιους τρόπους μπορεί αυτή η συνύπαρξη να εκφραστεί ουσιαστικά.